

Весна Милинчић
Библиотека Основне школе „Браћа Барух“, Београд
vesnamilincic@eunet.yu

УДК 027.8:005

Библиотека – срце школе

Сажетак

Текст се бави менаџментом у школској библиотеци. Наглашава неопходност сталне афирмације позива школског библиотекара, указује на могуће начине његове популаризације и заговара ревитализацију идеје да је библиотека *spiritus agens* сваке школе.

Кључне речи:

менаџмент у библиотеци, посвећеност, приступачност, компетентност, активан приступ, ауторитет библиотекара

Знање или имање, бити или имати

Да би библиотека постала срце школе, било би пожељно да буде пријатно место у којем се сви радо окупљају. Фонд и опрема свакако су важни, нарочито у данашње време дигитализације и треба их, у складу с финансијским могућностима, што више унапређивати. Ипак, криза читања као да је обрнуто пропорционална материјалном стању друштва. Недавно је Библиотека града, у сарадњи са Амбасадом Краљевине Шведске, угостила стручњаке који су презентовали тамошње актуелне методе рада с децом. Оно што смо чули и видели на видео биму доиста је деловало импресивно, али одговор на наше питање: читају ли деца више у таквом изобиљу, елегантно је избегнут. Уосталом, сви се сећамо прича о томе како су, својевремено, у доба велике немаштине, Пољаци, Чеси и Мађари читали у трамвајима, а Руси стајали у редовима пред књижарама и како је цветао „самиздат“, не само антирежимских штива, већ и класичних дела, па су двотомни *Зли дуси* Достојевског, испод тезге коштали читаво мало богатство. Речју, ако желимо гужву у библиоте-

ци, новац нам је сигурно неопходан, али није – довољан, односно пресудан.

Спремност библиотекара да се истински посвети свом послу (као и у већини професија) основни је предуслов успеха. Љубазност и искрена заинтересованост за потребе корисника врло брзо ће привући читаоце и не треба се клонити чињенице да библиотекар, осим што има узвишену образовну и културно-информативну мисију, у једном важном сегменту обавља и услужну делатност. Баш као и у доброј књижари, апотеци или чајиници, библиотекар својим ставом и наступом би требало да емитује поруку: *Спојим вам на располањању*. То је посебно значајно у раду с децом, јер су она често рањива, збуњива и несигурна, стрепе да ће бити „ухваћена“ у незнању и „погрешним“ питањима изазвати хладну реакцију, или чак прекор. Кад их дочекате с осмехом и добром вољом да им помогнете, а њихова бојажљива тумарања по фондовима дискретно усмерите, сместа ће се „раскрвити“ и библиотеку почети да доживљавају као „кул“ место. Јер, како је још Бјелински упозоравао: „Ништа не делује тако ужасно на младу душу као надменост, ништа је не полива тако убиственом хладноћом као савети и поуке тамо где она очекује саосећање.”

Дакле, неопходна је искрена приправност да се саслушају дечје жеље и питања, каква год она била, и ниједно не оцени као неумесно, не потцени као непромишљено, не исмеје као глупо, не схвати као недолично или дрско, потребно је расположење у којем нема љутње, досаде што дете запиткује, већ само спремности да се детету удовољи, решености да му се омогући да види, чује, опипа оно што жели да упозна.

Статус библиотеке и библиотекара умногост зависи од енергије и упорности библиотекара да управи и колективу предочи сопствени значај у васпитно-образовном процесу. Библиотекар мора да покаже да се налази у самом врху тзв. људских ресурса образовне установе, да није потенцијални технолошки вишак, већ висококмпетентни и висококвал-

Пријатан простор за децу у Хелсинкију

лификовани кадар, народски речено – један од најписменијих, односно, интелектуални стожер школе, којем ово занимање није случајни избор. Библиотекар је, према дефиницији, свестрано образован, обавештен, комуникативан и надарен предузимљив, увек добронамеран у свом прегалаштву и, имајући побројано у виду, несумњиво заслужује да се његово мишљење уважава, да га консултују у вези с развојним плановима школе и свим важним темама. Идеално би било да његова реч буде пресудна кад је посредни набавна политика, а на њему је да увери органе школе да управо он има најбољи увид у то шта су приоритети библиотеке, да је најпуњенији у издавачку продукцију, потребе и интересовања чланова. Примерице, ако је неопходно, у писаној форми може образложити зашто су обнављање референсне збирке или набавка обавезне лектире у датом тренутку упутније од куповине луксузних монографија или нових часописа. Што образложење буде убедљивије, то ће се и обрве оних који га читају мање подизати, а кесе нешто лакше дрешити.

Иначе, својевремено анкетирани београдски ученици навели су да најчешће сами бирају књиге, највише по препоруци вршњака, али и да је утицај библиотекар у том смислу знатно већи од утицаја наставника.

Према мишљењу експерата из области менаџмента у библиотеци, успешан библиотекар требало би да поседује следеће:

- смисао за антиципацију,
- способност за комуникацију,
- способност доношења одлука,
- смисао за организацију,
- педагошки дар,
- смисао за синтетичко закључивање.

Кадрови у школским библиотекама већином имају овакве квалитете, и у свом колективу би требало да задрже завидан ниво стручњака на којег ће многи бити упућени у важним сегментима свога рада. Они су својеврсни чувари блага, али и кустоси у модерном смислу речи, односно водичи који ризницу чине проходном и приступачном земљом чуда, култивисани, спремни да се усавршавају, да чују друге и да поштују различитост, али и компетентни и одважни да одлуке доносе сами. Живимо у ери маркетинга, кад ни саморекламерство више не само што није грех, већ представља уобичајен, чак пожељан образац понашања, па се не либите да, колико вам допушта лично осећање мере и укуса, хватате прикључак и на том плану. Јер, како рече Василиј Кандински, „нико не живи ван свога времена”. Дакле, промишљено дизајнирајте поруке које одашићете у свом пословном окружењу, тако да ваша посебност и ваша креативност дођу до изражаја. Њихова суштина могла би да се сажме у свега неколико ударних речи: *умем / знам како/ хоћу*.

Углед библиотекар, дакако, зависи и од његове способности да анимира значајне институције и појединце, да их доведе корисницима „на ноге”. Та способност не огле-

да се само у активном приступу и богатству контаката са издавачима и ствараоцима, пре свих писцима, већ и у његовој истрајности и ауторитету да „наметне” реализацију одређеног програма. Продајне изложбе књига плоднијих и популарнијих издавача најефектније су и најцелисходније уколико им претходи припрема деце и наставника за књижевни сусрет са неким омиљеним аутором.

Дечји кутак у Милану

Иако знамо да министри и директори долазе и одлазе, а ми остајемо, сасвим је разумљиво да у колективу у којем владају равнодушност и суморна, непријатна атмосфера, у којем нема међусобног поверења и уважавања, не може бити ни спектакуларних радних резултата. Није лако упутити друге да чине оно што иначе и сами не би урадили, али их је могуће мотивисати примерима из живота и јасно им предочити циљеве, указати повремене, дати подстицај и показати задовољство њиховим идејама и учинком. План ће бити реализован, они који су вам помагали биће задовољни, а ваше заслуге неће бити мање.

Уколико, међутим, процењујете да вам ова мобилизаторска улога не лежи и, упркос свим напорима, баш никако не наилазите на одзив сарадника, у крајњој нужди увек можете прибећи спасоносном – *паноу*. Искористите постојеће кад год су слободни, а ако у библиотеци немате простора за нове, можете замолити колеге техничаре или спретне старије ученике да вам стиропором обложе слободне делове зидова, или чак и врата. Ако школа располаже фотокопир апаратом, обезбеђени су минимални предуслови за презентацију бројних садржаја којима ћете привући пажњу и анимирати кориснике да буду редовни посетиоци и да и сами својим идејама учествују у овим активностима.

Читање – баук или уживање

Наравно, нећемо се бавити искључиво обележавањем годишњица, иако је то врло захвално и готово неисцрпно поље, будући да нису само „округли” јубилеји вредни пажње. Ваши паноји могу постати занимљив и користан ин-

формативни пулт. Ту можете истаћи наслове и основне податке о књигама које је библиотека направила, сопствене или ученичке препоруке и анотације, или подсетити чланове на реткости којима располажете. Значајне могу бити и информације да библиотека поседује публикације

Лепо је бити дете у Краљеву

везане за проблеме као што су поремећаји исхране (анорексија, булимија), деликвенција, алкохолизам, наркоманија, сида и друге.

Пано је идеалан за едукацију из разних области. Ником неће шкодити да научи неколико латинских сентени или значење неких имена, туђица. Обрадоваће се занимљивостима које можете потражити у драгоценим старим бројевима *Галаксије*, *Забавника* у рубрици „Веровали или не“, итд, а кратак курс о расама кућних љубимаца из *Енциклопедије* *Иаса* зацело ће их одушевити, с тим што ће, успут, прочитати и упозорења како се ваља опходити према овим животињама и како да избегну болести које оне могу пренети. Мали правописни подсетник сигурно не може да шкоди.

У сарадњи са колегама, који ни сами не оскудевају у идејама, без сумње ћете доћи до оригиналних решења којима ћете побрати аплаузе и којима ће се школа поносити. Ако аплаузи изостану, потисните горчину и крените у нове акције које се, на дужи рок, свакако морају исплатити, никада не заборављајући да је још на старим египатским папирусима забележена мисао: „О, када бих те могао подстаћи да заволиш књигу више но рођену матер! Када бих ти могао разоткрити њену лепоту!“.

Да се још једном осврнемо на амбијент и окружење. Музика, за коју је још Платон рекао да „уздиже људе ка свему што је добро и лепо“, такође може бити изврсна потпора у стварању пријатне атмосфере у библиотеци. Уколико имате компјутер, довољна ће бити два звучника.

Бах, Вивалди, Моцарт, битно ће оплемењити простор у којем проводите добар део дана, што ће учинити да се и ви и корисници осећате опуштеније и ведрије и што ће се сигурно одразити на квалитет комуникације и општи утисак о вама, а увек треба имати на уму Гетеово гесло да је „личност највећа срећа земаљске деце“. Поред тога, експериментално је доказано да музика коју деца слушају у току неког тихог занимања подстиче добро расположење и радни елан.

Књиге као савезници

И родитељи и наставници налазе се на великим мукама док деца пролазе кроз деликатан узраст од осме до шеснаесте године. Тежећи да одгоје одговорне, племените људе, родитељи и наставници не могу да одговоре на сва

питања, али могу код деце да развијају потребу да питају и задовоље своју радозналост. У том смислу, књиге су драгоцене помоћници и најчешћа изворишта и покретачи цикличних узлета младих. Примерима из књига и праксе јачајмо самопоуздање и здраву амбицију детета, подстичимо га да истражује, да не одустаје, хвалимо га зато што се труди и онда кад не успе, учимо га да се радује и туђем успеху.

И, на крају, кад вештине „за понети“ лепо упакујете онима које сте за њих заинтересовали, не заборавите да стручњаци за менаџмент такође саветују како да се суочимо са стресним ситуацијама, неизбежним у сваком, па и у нашем послу, посебно у ово турбулентно доба, када се живи пребрзо и са много егзистенцијалних страхова те, између осталог, препоручују:

- ефи оно што осећамо и мислимо без сувишног уздржавања,
- сати веран себи и не покушавати бити налик на неког другог,
- рхватити чињеницу да се неким људима не допадамо,
- усудити се и умети рећи „не“,
- смејати се, или, барем смешити.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Милер, Жоел и Жан-Луј Милер. *Менаџмент библиотеке*. Београд: Народна библиотека Србије, Слио, 2006.
2. Стокић, Гордана. „Менаџменту библиотекама: професионалци и управљачи“. У: *Библиотекарство на крају века*, 165–171. Београд: Библиотекарско друштво Србије.
3. Стокић, Гордана. „Библиотекарство и менаџмент: могућа паралела“. *Гласник Народне библиотеке Србије* 1 (2003): 25–40.
4. Стокић, Гордана. „Библиотеке и управљање укупним квалитетом“. *Глас библиотеке* 11 (2004): 41–50.
5. Стокић-Симончић, Гордана и Жељко Вучковић. *Менаџмент у библиотекама*. Београд, 2003.
6. Sullivan, Peggy. "Fantasy Becomes Reality for School-Library Media Programs". *American Libraries* Vol. 34/3 (2003): 79–80.